

İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı Kapsamında İşveren Yükümlülükleri

Lütfi İNCİROĞLU

ÇSGB E. Çalışma Genel Müdür Yardımcısı

İş Hukuku, Sendikalar Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Danışmanı

1. Giriş

Teknolojinin hızla yaygınlaştığı dünyamızda kişilerin kimlik, iletişim, sağlık ve mali bilgileri, özel hayatı, dini inancı, siyasal düşüncesi gibi kişisel verilerinin gizliliğini korumak büyük önem arz etmektedir. Kişisel veriler gerek özel sektör ve gerekse kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollarla sıkça kullanılmaktadır. Bu bilgilerin kullanılması bireyler ile mal ve hizmet sunanlar bakımından bazı kolaylıklar ve avantajlar sağlasa da bilgilerin istismar edilme riskini de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla kişilerin hak ve özgürlüğünün korunması için bu iki menfaat arasındaki meşru ve makul dengenin kurulması gereklidir.

1982 Anayasası çeşitli temel hak ve özgürlükleri düzenleyerek güvence altına almıştır. Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme (m.17) ve özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz (m.20/1). Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir (m.20/3. Altay, Arıcı, Tuncay Senyen/Kaplan, İş Hukuku, s.150).

Nitekim 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 7 Nisan 2016 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. 6698 sayılı Kanun, bu alandaki en iyi uygulama ilkeleri ve esaslarını yansıtabilecek şekilde hazırlanmıştır. 6698 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümlerin bir kısım mevzuat ile düzenlendiği görülmektedir. Başta Anayasamız olmak üzere, Türk Medeni Kanunu (m.24), Türk Borçlar Kanunu (m.419), İş Kanunu (m.75), Türk Ceza Kanunu (m.135-140), İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kişisel verilerin korunması ile ilgili hükümler içermektedir. 6698 sayılı Kanun kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektedir (m.1). Kanun, kamu-özel ayrımı yapılmaksızın kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında

uygulanacaktır (m.2). Başka bir deyişle Kanun sadece gerçek kişilerle ilgili verilere uygulanacaktır. Tüzel kişilerle ilgili veriler bu Kanun kapsamında değildir.

2. Kişisel Veri Kavramı

Kişisel veri, bireyin şahsi, mesleki ve ailevi özelliklerini gösteren, o bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya elverişli her türlü bilgidir. Kanunda kişisel veri; “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde tanımlanmıştır (m.3/1-(d)). Bu bilgiler, belli bir kimsenin kimliği, etnik kökeni, fiziksel özellikleri, sağlık, eğitim, istihdam durumu, cinsel yaşamı, aile hayatı, başkaları ile yaptığı haberleşmeler, ikamet adresi, kredi kartı, etnik kökeni, kişisel düşünce ve inançları, dernek ve sendika üyelikleri, alışveriş alışkanlıkları gibi hususları kapsamaktadır (Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, İş Hukuku, s.718; Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.335,336).

İş Hukuku bakımında kişisel veriler, işçinin özel yaşamını da kapsayacak şekilde işçi ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan ve onun özel ve meslek yaşamına ait bilgiler, işaretler ve notlardır (Okur, Türk İş Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, Türk Dünyası ve Hukuk- Prof. Dr. Tankut CENTEL'e Armağan, s.371). Örneğin işçinin kimlik bilgileri (adı-soyadı, TC. Kimlik No), Lokasyon verileri (ev ve iş adresi), sağlık bilgileri (kan grubu, tahlilleri, kullandığı ilaçlar, geçirdiği hastalıklar), işyerinde yaptığı telefon görüşmelerine ve e maillerine dair kayıtlar, sendikalar faaliyetlere ilişkin verileri, medeni hali, mahkumiyeti (sabıka kaydı), din ırk, etnik köken, cinsel eğilim ve özür durumu (engellilik hali) gibi özel nitelikteki bilgiler kişisel veri kavramı kapsamında değerlendirilmektedir.

Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Kanunun gerekçesinde bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan verilerin yanı sıra, kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesiyle o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle kişisel veriler, kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıyabileceği gibi, kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm verileri kapsamaktadır. Nitekim Kanunun gerekçesinde de telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi verilerin dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir (Okur, İş Hukukunda Elektronik Gözetleme, s.73,74).

3. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı bir işyerinde zincirleme bir döngüyü ifade eder. Nitekim Kanunun 2 nci maddesinde, kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla ilk defa elde edilmesiyle başlayan bir süreç ve devamındaki her türlü işleme, veri işleme olarak tanımlanmıştır. Kişisel veriler belirtilen şekilde toplandıktan sonra silme, yok etme ya da anonim hale getirme işlemlerine kadar olan süreçte gerçekleştirilen her türlü faaliyet Kanun kapsamında kişisel verilerin işlenmesi olarak değerlendirilmektedir (Okur, İş Hukukunda Elektronik Gözetleme, s.75).

Kişisel veriler kural olarak, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Nitekim kişinin sağlık bilgileri (tahlilleri, kullandığı ilaçlar, geçirdiği hastalıklar, kan grubu vb.) bazı istisnalar dışında veri sahibinin açık rızası (onayı) olmadan işlenemez. Başka bir anlatımla kaydedilemez, açıklanamaz, aktarılamaz, ifşa edilemez, paylaşılamaz. Aksi halde veriyi hukuka aykırı olarak ele geçiren, paylaşan, ifşa eden, aktaran kişi hukuki ve cezai yaptırımlarla karşılaşabilir.

Kişisel verilerin işlenmesinde açık rıza (onay) gerektirmeyen bazı istisnai durumlar da vardır. Örneğin, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda olan kişinin açık rızasına gerek bulunmamaktadır. Bu duruma örnek olarak kişinin bilincinin yerinde olmadığı bir durumda, hayat veya beden bütünlüğünün korunması amacıyla, tıbbi müdahale anında kişinin kan grubu, geçirdiği hastalıklar ve ameliyatların, kullandığı ilaçların ilgili sağlık görevlileriyle paylaşılması halleri verilebilir (Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.336). Yine ilgili kişinin kişisel verisini kendisi tarafından alenileştirmesi, başka bir deyişle kamuoyuna açıklaması (ifşa) durumunda kişisel verileri işlenebilecektir. Örnek olarak işyeri çalışanlarının kan grupları alenileştirilmiş (işyeri ilan panosuna asılmış) ise artık ilgili kişiden ya da kişilerden onay alınmasına gerek bulunmamaktadır (Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.335,336).

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu uyarınca, kişiye ait kan grubu özel nitelikli kişisel veri olarak nitelendirilmektedir. Bu kapsamda özel nitelikli kişisel verilerin bazı istisnalar dışında ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi (m.6/2) ve bu verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılması yasaktır (m.8/1). Örneğin işyerinde bir yakınına kan lazım olan bir çalışanın İK Departmanına ya da İşyeri Hekimine başvurarak talepte bulunması durumunda, yetkililerin veri sahibi çalışanın izni olmadan kan grubunu açıklamaması gerekmektedir.

4. Veri İşlemenin İlkeleri

İşverenler, kişisel verilerin korunması konusunda mutlaka bir politika oluşturmalı ve prosedürlerini hazırlamalıdır. Bu kapsamda aşağıda sıralanan temel ilkelere ilişkin çalışmalar yapılmalıdır (Süzek, İş Hukuku, s.424).

- Kişisel verileri hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işleme,
- Kişisel verileri doğru ve gerektiğinde güncel tutma,
- Kişisel verileri belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme,
- Kişisel verileri işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü işleme,

- Kişisel verileri ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza etme,
- Kişisel veri sahiplerini aydınlatma ve bilgilendirme,
- Kişisel veri sahiplerinin haklarını kullanması için gerekli sistemi kurma,
- Kişisel verilerin muhafazasında gerekli tedbirleri alma,
- Kişisel verilerin işleme amacının gereklilikleri doğrultusunda üçüncü kişilere aktarılmasında, ilgili mevzuata ve KVK Kurulu düzenlemelerine uygun davranma,
- Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ve korunmasına gerekli hassasiyeti gösterme (KVKK Rehber, s.63, 64; Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.338).

Yukarıda sayılan ilkelere aykırı davranılması durumunda hukuki ve cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalınması kaçınılmaz olacaktır.

5. Veri İşlemenin Şartları

Kişisel veriler ancak aşağıda sıralanan şartlardan en az birinin varlığı halinde işlenebilir:

- Veri sahibinin açık rızasının varlığı,
  - Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
  - Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,
  - Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması,
  - Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,
  - İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,
  - Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması,
  - İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması (KVKK Rehber, s.74, 75; Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.338).
- Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları;
- Özel nitelikli kişisel veriler aşağıdaki durumlarda işlenebilir.
  - Veri sahibinin açık rızası bulunmaksızın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasaktır. Ancak sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler, kanunlarda açıkça öngörülmüş olması halinde işlenebilir. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise, ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından veri sahibinin açık rızası aranmadan işlenebilir (KVKK Rehber, s.80).

6. Veri İşleyen ve Veri Sorumlusu

6698 sayılı Kanunda Veri sorumlusu: Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanırken (m.3/1-(ı)). Başka bir deyişle iş ilişkilerinde veri sorumlusu, gerçek veya tüzel kişi işverendir (Süzek, İş Hukuku, s. 425). Veri işleyen: Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi” olarak ifade edilmiştir (m.3/1-(ğ)). Bu kapsamda veri sorumlusu otorite, veri işleyen ise uygulamacı konumundadır. Veri sorumlusu bizatihi tüzel kişiliğin kendisidir. Veri sorumlusu Kanunun hukuki yükümlülükleri tayin etmek amacıyla belirlediği bir statüdür ve tanımda verilen özellikleri karşılaması durumunda, şirketin tüzel kişiliği bu statüdedir. Ancak tüzel kişilikler yetkilerini kişi organları (yönetim kurulları) vasıtasıyla kullanırlar. Bu kapsamda veri sorumlusu tüzelkişi olabileceği gibi şirketin yönetim kurulu başkanı ya da yönetim kurulu tarafından görevlendirilen yönetim kurulu üyeleri ya da şirketin genel müdürü de olabilir. Bir şirkette birden fazla veri sorumlusu da görevlendirilebilir. Başka bir anlatımla işveren, işçilere ilişkin kişisel verilerin kendi adına işlenmesi için başka bir gerçek ya da tüzel kişiyi yetkilendirebilirler (Süzek, İş Hukuku, s.425). Veri sorumlusu aynı zamanda veri işleyen de olabilir. Örneğin, serbest çalışan bir mali müşavir de mali müşavirlik firması da hem veri sorumlusu hem de veri işleyen olabilir. Benzer şekilde bir bulut bilişim hizmeti sunan şirket kendi çalışanlarının verileri bakımından “veri sorumlusu” iken, müşterilerinin verileri bakımından “veri işleyen” sıfatıyla hareket edebilir. Bir şirket bünyesinde yer alan birimlerin tüzel kişiliği bulunmadığından, bu birimlerin veri sorumlusu veya veri işleyen olması mümkün değildir. Bununla birlikte, bir şirketler topluluğunu oluşturan her bir şirket tüzel kişiliğine sahip olduğundan, bu şirketlerin her biri ayrı iki statüde de yer alabilir.

Uygulamada işverenler veri sorumlusu olarak ya insan kaynakları yöneticilerini ya da bilgi işlem yetkililerini veri sorumlusu olarak görevlendirmektedir. Her şeyden önce ifade etmeliyiz ki, veri sorumlusu sıfatına sahip olan kişinin kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleme, veri kayıt sisteminin kurulması ve yönetilmesi konusunda yetkili birisinin olması gerekmektedir. Bu nedenle veri sorumlusunun işyerinde tepe yöneticisi konumunda olanlardan seçilmesi hem kanunun mantığına hem de uygulanabilirliğine uygun olacaktır. Zira insan kaynakları ya da bilgi işlem yöneticisinin işyerinde veri kayıt sistemini kurma, yönetme ve veri işleme amaçlarını belirleme durum ve pozisyonunda olmadıkları bir gerçektir. İşverenlerin hukuki sorumluluktan kurtulmak amacıyla böyle bir yola başvurmaları kendilerini bu sorumluluktan kurtarmayacağı gibi işyerinde sağlıklı veri kayıt sistemi kurulması ve yönetilmesi bakımından da bir avantaj sağlamayacaktır.

7. Veri İşleyen ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri

6698 sayılı Kanunda Veri sorumlusu “kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişidir (m.3/1-(ı)). Veri sorumlusu bir veri kayıt sistemini yöneten kişidir. Veri sorumlusu, kişisel verileri bizzat işleyebileceği gibi, veri işleme faaliyetini gerçekleştirmek üzere üçüncü bir kişiyi de yetkilendirebilir. Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen bu tür gerçek veya tüzel kişiler, “veri işleyen” olarak adlandırılır (m.3/1-(ğ)).

7.1. Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü

Kanun koyucu kişisel verileri işlenen ilgili kişilere bu verilerinin kim tarafından, hangi amaçlarla ve hangi hukuki gerekçelere dayanılarak işlenebileceği, kimlere hangi amaçlarla aktarılabilirliği hususunda bilgi edinme hakkı tanımakta ve bu hususları, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü kapsamında ele almaktadır (Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.339). Buna göre veri sorumlusu, 6698 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi çerçevesinde kişisel verilerin elde edilmesi sırasında bizzat veya yetkilendirdiği kişi aracılığıyla aşağıdaki bilgileri veri sahibine sağlamakla yükümlüdür:

- Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,
- Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
- Kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilirliği,
- Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi,
- Veri işleme faaliyetinin ilgili kişinin açık rızasına bağlı olduğu ve faaliyetin Kanundaki başka bir şart kapsamında yürütüldüğü durumlarda da veri sorumlusunun ilgili kişiyi bilgilendirme yükümlülüğü devam etmektedir. Veri sahibi, kişisel verisinin işlendiği her durumda aydınlatılmalıdır.
- Aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken ilgili kişiye verilecek bilgiler, veri sorumlusu siciline açıklanan bilgilerle uyumlu ve kategorik bazda olmalıdır.
- Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi konusu, ilgili kişinin onayına tabi değildir. Tek taraflı bir beyanla aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilebilir. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna aittir (KVKK Rehber, s.94).

7.2. Veri Sorumlusunun Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükleri

Kanun koyucu kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önleme, bu verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleme ve bunların hukuka uygun olarak muhafazasını sağlama yükümlülüklerinin tamamını kapsayan veri güvenliğini sağlama ödevi, veri sorumlusuna aittir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişidir. Veri sorumlusu, “niçin” kişisel veri işliyoruz ve kişisel verileri “nasıl” işleyeceğiz sorularını cevaplamakla yetkili olan gerçek veya tüzel kişidir.

Veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, 6698 sayılı Kanun 15.000 Türk Lirasından 1.000.000 Türk Lirasına kadar idari para cezası

öngörmektedir. Veri güvenliğine ilişkin alınacak önlemlerin her bir veri sorumlusunun yapısına, faaliyetlerine ve tabi olduğu risklere uygun olması gerekir. Veri sorumlusunun denetim yükümlülüğünün ve veri sorumlusu organizasyonu içerisinde veri işleme konusunda görevlendirilen kişilerin sır saklama yükümlülüğü vardır. Verilerin yasal olmayan yollarla ifşası veya ele geçirilmesi noktasında veri sorumlusunun hem Kişisel Verileri Koruma Kurumuna hem de veri sahibine karşı yükümlülükleri vardır.

- ❖ Veri sorumlusu; Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,
- ❖ Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,
- ❖ Kişisel verilerin muhafazasını sağlamakla yükümlüdür.
- ❖ Veri sorumlusu bu yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır (KVKK Rehber, s.95).

7.3. Veri Güvenliğinin Sağlanmasında Müşterek Sorumluluk

6698 sayılı Kanuna göre, verilerin veri sorumlusu adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi durumunda, gerekli tedbirlerin alınması hususunda veri sorumlusu, bu kişilerle birlikte müştereken sorumludur. Veri sorumlusu, veri işleyenler de veri güvenliğinin sağlanması için tedbir alma yükümlülüğü altındadır. Örneğin veri sorumlusunun şirketine ilişkin kayıtlar bir muhasebe şirketi tarafından tutuluyorsa, verilerin işlenmesine ilişkin birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin alınması hususunda veri sorumlusu muhasebe şirketiyle birlikte müştereken sorumlu olacaktır (KVKK Rehber, s.94; Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.340).

7.4. Veri Sorumlusunun Denetim Yapma veya Yaptırma Yükümlülüğü

6698 sayılı Kanuna göre, veri sorumlusunun, kendi kurum veya kuruluşunda, Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlama ve kişisel verilerin Kanunda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenmesi amacıyla gerekli denetimleri yapma veya yaptırma yükümlülüğü vardır(m.12/3). 6698 sayılı Kanun, denetimin veri sorumlusu tarafından yapılması gerektiğini öngörmektedir. Veri sorumlusu bu denetimi kendisi gerçekleştirebileceği gibi, bir üçüncü kişi vasıtasıyla da gerçekleştirebilir.

7.5. Veri Sorumlusunun Sır Saklama Yükümlülüğü

6698 sayılı Kanuna göre, veri sorumluları ile veri işleyenlerin sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Veri sorumluları ile veri işleyenlerin öğrendikleri kişisel verileri, Kanuna aykırı olarak başkalarına açıklamaları veya işleme amacı dışında kullanmaları yasaktır. Bu yükümlülük veri sorumluları ve veri işleyenlerin görevlerinden ayrılımlarından sonra da devam etmektedir.

7.6. Veri Sorumlusunun İhlal Halinde Bildirim Yükümlülüğü

6698 sayılı Kanuna göre, işlenen verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi halinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgisine ve Kurula bildirmekle yükümlüdür. Veri ihlali, işlenen verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesidir. Örneğin; hizmet sağlayıcısının bilgisayar sisteminde bulunan müşterilere ait kişisel verilere, güvenlik ihlalleri nedeniyle internet aracılığıyla üçüncü kişiler tarafından erişilmesi, veri sorumlusunun veya veri işleyen müşterilerine ait kişisel verilerin bulunduğu USB anahtarı veya CD-ROM'unun çalınması, özel nitelikli kişisel verilerin yer aldığı sabit diskin silinmeden internet üzerinden satılması gibi.

7.7. Veri Sorumlusunun İlgili Kişiler Tarafından Yapılan Başvuruları Cevaplaması ve Kurul Kararlarını Yerine Getirmesi Yükümlülüğü

6698 sayılı Kanuna göre veri sorumluları, veri sahipleri tarafından yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle kendisine iletilen Kanunun uygulanmasıyla ilgili talepleri, niteliklerine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırmalıdır.

Ancak, işlemin ayrıca bir maliyet gerektirmesi hâlinde, veri sorumlusu, Kurulca belirlenen tarifedeki ücretleri başvuruda bulunan veri sahibinden isteyebilir. Veri sorumlusu, talebi kabul eder ise veya gerekçesini açıklayarak reddeder ise bu cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir. Başvuruda yer alan talebin kabul edilmesi hâlinde veri sorumlusu tarafından bu talebin gereği yerine getirilir. Başvurunun veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması hâlinde ise alınan ücret ilgiliye iade edilir. Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hâllerinde; ilgili kişi, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve herhâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyette bulunabilir.

Kurul, şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda resen görev alanına giren konularda yapacağı inceleme sonucunda bir ihlalin varlığını tespit ederse, hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek, kararı ilgililere tebliğ eder. Veri sorumlusu, bu kararı, tebliğ tarihinden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirmek zorundadır (Süzek, İş Hukuku, s.426; KVKK Rehber, s.98).

7.8. Veri Sorumluları Siciline Kaydolma Yükümlülüğü

6698 sayılı Kanuna göre, Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından kamuya açık olacak şekilde bir Veri Sorumluları Sicili tutulacaktır. Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce bu Sicile kaydolmak zorundadır. Ancak, işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, veri işleminin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi Kurulca belirlenecek objektif kriterler göz önüne alınmak suretiyle, Kurul tarafından Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna istisnalar getirilmiştir (KVKK Rehber, s.99). Nitekim Kişisel Verilerin Koruma Kurulunun 2018/32

sayılı Kararı uyarınca aşağıda sayılan kurum ve kuruluşlar veri siciline kayıttan muaf tutulmuşlardır.

1. Herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla yalnızca otomatik olmayan yollarla kişisel veri işleyenler.
2. 18/01/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu uyarınca faaliyet gösteren noterler.
3. 04/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Demekler Kanununa göre kurulmuş derneklerden, 20/02/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na göre kurulmuş vakıflardan ve 18/10/2012 tarihli 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre kurulmuş sendikalardan yalnızca ilgili mevzuat ve amaçlarına uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve sadece kendi çalışanlarına, üyelerine, mensuplarına ve bağlılarına yönelik kişisel veri işleyenler.
4. 22/04/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre kurulmuş siyasi partiler.
5. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren avukatlar.
6. 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler.

7.9. Veri İşleyenin Yükümlülükleri

Veri işleyen; veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Bu kişiler, veri sorumlusunun hizmet satın almak suretiyle belirlediği ayrı bir gerçek veya tüzel kişidir. Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi aynı zamanda hem veri sorumlusu hem de veri işleyen olabilir. Veri işleyen kişilerin temel yükümlülüğü; öğrendikleri kişisel verileri Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklamama ve işleme amacı dışında kullanmamadır. Bu yükümlülük, veri işleyenin görevinden ayrılmasından sonra da devam etmektedir. Ayrıca, kişisel verilerin veri sorumlusu adına veri işleyen tarafından işlenmesi hâlinde, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirlerin alınması hususunda veri işleyen veri sorumlusu ile birlikte müştereken sorumludur (Çelik Caniklioğlu, Canbolat, s.340; KVKK Rehber, s.110).

8. Kişisel Verileri Silme, Yok Etme ve Anonimleştirme Yükümlülüğü

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 138 inci maddesinde ve KVK Kanunu'nun 5 inci ve 6 ncı maddeleri ile Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelikte yer alan kişisel verilerin işleme şartlarının tamamının ortadan kalkması halinde, kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından resen veya ilgili kişinin talebi üzerine silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi gerekir.

Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesinde KVK Kanununun 4 üncü maddesindeki genel ilkeler ile 12 nci maddesi kapsamında alınması gereken teknik ve idari tedbirlere, ilgili mevzuat hükümlerine, Kurul kararlarına ve kişisel veri saklama ve imha politikasına uygun hareket edilmesi zorunludur. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesiyle ilgili yapılan bütün işlemler kayıt altına alınır ve söz konusu kayıtlar, diğer hukuki yükümlülükler hariç olmak üzere en az üç yıl süreyle saklanır. Veri sorumlusu, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi işlemiyle ilgili uyguladığı yöntemleri ilgili politika ve prosedürlerinde açıklamakla yükümlüdür. Veri sorumlusu, Kişisel Verilerin Koruma Kurulu tarafından aksine bir karar alınmadıkça, kişisel verileri resen silme, yok etme veya anonim hale getirme yöntemlerinden uygun olanını seçer. İlgili kişinin talebi halinde uygun yöntemi gerekçesini açıklayarak seçer (KVKK Rehber, s.83).

8. Sonuç

İşverenler 6698 sayılı Kanun kapsamında işyerlerinde istihdam ettikleri işçilerin, alt işveren işçilerinin, iş başvurusu yapanların, stajyerlerin, ziyaretçilerin, tedarikçilerin, üçüncü kişilerin ve müşterilerin kişisel verilerini korumakla yükümlü kılınmıştır. Bu anlamda kamu-özel tüm işyeri işverenleri (veri sorumlusu) istihdam ettikleri kişiler başta olmak üzere ticari ilişki içinde oldukları tüm kişilere ait verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi, verilerin güvende tutulması, saklama sürelerinin belirlenmesi ve süresi dolan verilerin hukuka uygun olarak imha edilmesi, yok edilmesi ya da anonim hale getirilmesi için gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bunun için de mutlaka profesyonel kişi ya da kuruluşlardan hizmet satın alarak işyeri uyum çalışması yaptırmaları gerekmektedir.

İşverenlerin yukarıda sayılan yükümlülükleri yerine getirmemeleri durumunda hukuki ve cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalmaları kaçınılmazdır. Nitekim 6698 sayılı Kanununun 17 nci maddesine göre; Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135 ila 140'ıncı madde hükümleri uygulanacağını düzenlemektedir. Örneğin TCK'nın 135 inci maddesinin 1. fıkrasına göre: "Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir". Kanunda ve TCK'nın ilgili madde gerekçesinde kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanan kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesi, suçun oluşması için yeterlidir. Burada suçun oluşumunun ön şartının hukuka aykırılık olarak belirtildiğine dikkat çekmek gerekir. TCK'nın m.135/2. fıkrasına göre: "Kişisel verilerin, kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır.". TCK'nın 136. maddesine göre: "Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır". TCK'nın 135. maddesindeki düzenlemeye benzer şekilde kişisel verilerin üçüncü bir kişiye verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi suçlarının hukuka aykırılık ön şartına bağlandığı görülmektedir. TCK'nın 139. maddesinde şikâyet usulü düzenlenmektedir. Buna göre,

kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. TCK'nın 140. maddesinde, yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmektedir.

6698 sayılı Kanununun 18 inci maddesine göre: “ (1) Bu Kanunun;

a) 10 uncu maddesinde öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 Türk Lirasından 100.000 Türk Lirasına kadar,

b) 12 nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 Türk Lirasından 1.000.000 Türk Lirasına kadar,

c) 15 inci maddesi uyarınca Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeyenler hakkında 25.000 Türk Lirasından 1.000.000 Türk Lirasına kadar,

ç) 16 ncı maddesinde öngörülen Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler hakkında 20.000 Türk Lirasından 1.000.000 Türk Lirasına kadar, idari para cezası verilir.

(2) Bu maddede öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu olan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır.

(3) Birinci fıkrada sayılan eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu Kurula bildirilir”.

Kaynaklar

Süzek, Sarper, İş Hukuku, 14 Baskı 2017 İstanbul

Çelik Nuri, Caniklioğlu, Nurşen, Canbolat, Talat, İş Hukuku Dersleri, 30 Baskı, 2017 İstanbul

Aktay, Nizamettin, Arıcı, Kadir, Tuncay Senyen/Kaplan, Emine, İş Hukuku, 2014 Ankara

Mollamahmutoğlu, Hamdi, Astarlı Muhittin, Baysal Ulaş, İş Hukuku, 6. Baskı 2014 Ankara

Okur, Zeki, İş Hukukunda Elektronik Gözetleme, 2011 İstanbul

Okur Zeki, Türk İş Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, Türk Dünyası ve Hukuk-Prof. Dr. Tankut CENTEL'e Armağan, 2011 İstanbul

Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Rehber / KVKK Yayını 2018 Ankara